

Guido Seborga, *De onschuldigen*¹

Vertaling: Dennis Smit

I. Matteo, die al uren in de fabriek aan het werk was, voelde zich uitgeput, maar mocht zijn aandacht geen moment laten verslappen. Hij moest de lange, roodgloeiende metaaldraden die de oven uitspuwde snel en behendig naar de schermen geleiden, waarbij ze vervaarlijk kronkelden in de lucht. Met nauwkeurige bewegingen hield hij de draden op hun plek; zijn voorhoofd was nat van het zweet, zijn markante gezicht zag rood van het vuur.

Zijn collega's Milano, Flico en Giovanni gingen zeer nauwgezet te werk en stemden de afmattende bewegingen van hun werkzaamheden op elkaar af. De geopende ovendeur deed denken aan een brandende vuurkorf en straalde een ondraaglijke hitte uit. Hun versleten blauwe kiel en zwarte vetvlekken gaven hun lichamen een eenvormige uitstraling, maar hun gezichten verschilden. Hun ogen gaven uitdrukking aan hun persoonlijkheid – de blik op scherp vanwege het gevaar: als iemand één draad losliet, kon die hun huid grijpen, verbranden, verminken. Twee werkers liepen de afdeling binnen: Carlo, die nog maar één arm had, en Mario, die mank liep. Ze waren op verschillende dagen verminkt geraakt, maar allebei tegen het einde van hun dienst, wanneer een moment van onoplettendheid als gevolg van de vermoeidheid een arbeider fataal kan worden. Ze begonnen een uitgeschakelde oven schoon te maken.

Karrenvrachten ijzerschroot werden aangevoerd en de brandende oven slokte al het materiaal op. Het werk was in volle gang, de mannen gaven alles zonder een moment pauze.

De fabriek stond tussen de oude forten van Savona, aan de rand van de zee. Aan de overkant van een grote binnenplaats bevonden zich kantoren die grensden aan de havenkade, het terrein werd doorkruist door rails voor de wagons die van het station kwamen en er waren bruggen en kranen om ijzer van de schepen en treinwagons te lossen. Een hoge muur onttrok het land aan het zicht; aan de andere kant lag de open zee. Door de ligging hadden de mannen het gevoel zich diep in de grond te bevinden. Alleen boven hen was de blauwe hemel zichtbaar.

Het was een heldere winterochtend, de zee was donkerblauw, de lucht koud. De arbeiders beseften niet dat er ook een buitenwereld bestond. Vooral Matteo had zijn handelingen geperfectioneerd door zijn bewegingen steeds efficiënter te maken en tot het noodzakelijke te beperken: hij was de beste arbeider van de oven geworden.

¹ G. Seborga, *Gli innocenti*, (1961), Savona, Sabatelli, 2006, pp. 45-51.

Hij maakte er volledig deel van uit, zijn leven speelde zich daar af, tussen de schoorstenen, de hoogovens, de gashouders, het schroot, de zakken met cokes, de stapels kolen, het bruisend staal, het gietkanaal met vloeibaar ijzer en de oven tijdens het gietproces. Elke dag begon het leven opnieuw voor iedereen die zich tussen die muren bevond, een hard en moeilijk leven zonder ontsnappingsmogelijkheden.

II. Savona lag er blinkend bij in de koude winterochtend. Een paar dagen eerder was er sneeuw gevallen op de heuvels en bergen in de omgeving. Het stadje spreidde zich uit, geklemd tegen de bergen waarvandaan de spoorlijn uit Piëmont naar beneden loopt. Aan de andere kant de zee en de baai, de haven, als een dichte blauwe zak, met de Leon Pancaldo-toren die te midden van het moderne leven herinnert aan een oude wereld, die vreemd aandoet in een omgeving vol schepen, opslagplaatsen en fabrieken. De huizen strekken zich langs de kust uit tot aan Spotorno, dat er bekoorlijk bij ligt na de Kaap. Maar bij Savona is de kust kaal en streng met zijn fabrieksschoorstenen, zonder afgrenzing tussen Vado en Savona: het is er een aaneenschakeling van treurige grijze huizenblokken. Wanneer tegen de avond de fabriekssirenes door merg en been gaan, vullen de straten en trolleybussen zich met horden arbeiders en komen ook vele fietsen tevoorschijn. Op dit uur toont de stad zijn aard misschien beter dan op elk ander tijdstip. Overdag zijn de grote wegen haast uitgestorven, alleen op de Aurelia blijft het verkeer stromen.

Dit is een industriestad, waar nationale en internationale bemoeienis een spoor heeft getrokken dat vele menselijke drama's teweeg heeft gebracht. Veel mannen, ook uit de omliggende dorpen, waren naar hier gekomen in de hoop om een waardig werkend bestaan op te bouwen.

Het was een koude, glasheldere avond, de arbeiders verlieten na gedane arbeid de fabriek en vervolgden na een korte groet hun weg, de een te voet, de ander op de fiets of met de trolleybus. Matteo liep langzaam langs de havenkade. Hij hield ervan om een stukje te wandelen en een luchtje te scheppen voordat hij naar huis ging. Hij droeg een oude, zware legerjas en dus had hij het niet koud, maar ervoer hij wel de verkwikkende werking van frisse lucht na het vuur en het stof van de fabriek. Al jaren legde hij deze weg tweemaal per dag af. Hij kende er vele mensen, ook onder de zeelieden en dokwerkers, en had niet het gevoel een al te eentonig leven te leiden. Het was hem tot zijn innerlijke tevredenheid gelukt om een gespecialiseerd arbeider te worden, hij had steeds zijn plicht gedaan als er zich problemen voordeden. Wat er nu gebeurde was niet zijn schuld, maar de schuld van anderen, of van iets anders, een moeilijk te begrijpen mysterie. Hij zou echter nooit stoppen met zoeken naar de waarheid, betrokken als hij was bij ieder feit en elke gebeurtenis. Wat hield het Schumanplan eigenlijk in? En had juist dit plan Savona in een crisis gestort? Velen gaven gratis antwoorden die niets verklaarden, anderen vonden het een natuurlijk gegeven dat de productie steeds verder afnam en dat er elke dag meer ontslagen vielen. Het is een feit dat de geesten rond 1950 onrustig waren. Ook de internationale context verhardde, en dat moest wel overal een uitwerking hebben.

Matteo keek naar de haven, waar twee grote schepen lagen. Eén schip loste kolen die via een kabelbaan werden afgevoerd, het andere was een wrak dat wel een flinke opknapbeurt kon gebruiken. Op het dek waren mannen aan het werk, er klonken hamers op metaal, geluiden die voor een haven net zo natuurlijk zijn als die van het water. Niet ver weg lag een pijpleiding die olie doorpompte naar Piëmont en Lombardije; sinds kort lag er een groot zwart-rood schip aangemeerd voor de kust bij Vado.

Matteo kende dit werk en keek er met een deskundig oog naar alsof het zijn werk was. Hij keek er elke avond naar, elke morgen, het maakte deel uit van zijn leven. Er waren maar weinigen die zo'n natuurlijk instinct voor de werkelijkheid hadden als Matteo. Hij vereenzelvigde zich meteen met wat er gebeurde, en misschien was hij daarom zo'n graag geziene figuur geworden in Savona. Door zijn bedachtzame en serieuze manier van spreken vond menigeen hem sympathiek en velen begroetten hem als ze hem zagen.